

DOI: 10.5281/zenodo.2650987

UDC Classification: 330.43:339.56:005.52

JEL Classification: C02, C61, L1, M2

DIAGNOSTICS OF INFLUENCE OF PRODUCTION-FINANCIAL FACTORS ON THE EFFICIENCY OF EXPORT-IMPORT ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

ДІАГНОСТИКА ВПЛИВУ ВИРОБНИЧО-ФІНАНСОВИХ ФАКТОРІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Pavlo O. Grynko

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine

ORCID: 0000-0001-5591-174X

Email: Malyares@ukr.net

Received: 05.06.2018

Гринько П.О. Діагностика впливу виробничо-фінансових факторів на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства. Науково-методична стаття.

В статті описано інформаційно-аналітичне забезпечення діагностики впливу виробничо-фінансових факторів на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства, яке складається із системи показників (частинних та інтегральних), латентних виробничих та фінансових факторів, які рекомендується виявляти за допомогою факторного аналізу, причинно-наслідкових взаємозв'язків між факторами і показниками, встановлених за допомогою кореляційно-регресійного аналізу, детального економічного аналізу. Для встановлення впливу виробничих та фінансових факторів на загальний рівень ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства та структурну динаміку цієї ефективності спочатку слід обчислити парні коефіцієнти кореляції факторів з цими інтегральними показниками. На цій основі рекомендується розробляти когнітивну карту впливу виробничо-фінансових факторів на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства, перевагами якої є формування об'єктивного діагнозу цього впливу.

Ключові слова: когнітивна карта, причинно-наслідкові взаємозв'язки, інформаційно-аналітичне забезпечення, ефективність експортно-імпоротної діяльності, діагноз

Grynko P.O. Diagnostics of influence of production-financial factors on the efficiency of export-import activity of the enterprise. Scientific and methodical article.

The article describes the information-analytical provision of the diagnostics of the influence of production-financial factors on the efficiency of the export-import activity of the enterprise, which consists of a system of indicators (partial and integral), latent production and financial factors, which are recommended to be identified by factor analysis, causal relationships the relations between factors and indicators established by means of correlation-regression analysis, detailed economic analysis. To determine the influence of production and financial factors on the overall level of efficiency of the export-import activity of the enterprise and the structural dynamics of this efficiency, it is first necessary to calculate the pair coefficients of correlation of factors with these integral indicators. On this basis, it is recommended to develop a cognitive map of the influence of production and financial factors on the effectiveness of the export and import activities of the enterprise, the benefits of which is the formation of an objective diagnosis of this influence.

Keywords: cognitive map, causal relationships, informational and analytical support, effectiveness of export-import activity, diagnosis

Складність сучасних умов експортно-імпоротної діяльності вітчизняних промислових підприємств негативно впливає на її ефективність. Перш за все це стосується факторів зовнішнього середовища [1]. Діагностика цих факторів показала, що дестабілізуючими є фактори: розпочатий період рецесії міжнародної економіки, фактори глобального економічного розвитку (суттєва волатильність кон'юнктури світових ринків на певну продукцію українського експорту, зміна цінової кон'юнктури в ЄС на низку позицій, зокрема на пшеницю, кукурудзу та вугілля; економічна ситуація в ЄС; недостатня поінформованість бізнесу щодо виходу на ринок ЄС; брак системи просування експорту; недостатня пріоритетність і швидкість роботи щодо відкриття доступу на ринок ЄС української продукції, нескоординованість дій усіх органів влади), політичні (припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення залізничними та автомобільними шляхами у межах Донецької та Луганської областей; продовження торговельної агресії Росії (дія ембарго щодо поставок на її територію українських продовольчих товарів, застосування до українського експорту ставок РНС, неправомірна заборона транзиту її територією товарів українського походження до третіх країн), внутрішні макроекономічні фактори: значна сировинна спрямованість українського експорту та суттєва залежність вітчизняних підприємств від зовнішнього ринку збуту, що робить дуже вразливим від цінових коливань обсяг надходження валютних ресурсів; системні проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності (відшкодування ПДВ, валютне, митне та податкове регулювання) [1]. Як наслідок дії цих факторів є те, що сальдо торговельного балансу товарів і послуг в Україні за 2018 рік склалося негативним у сумі 5,8 млрд дол. і погіршилось на 3,3 млрд дол. відносно показника 2017 року. При цьому сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів за 2018 рік також склалося від'ємним у сумі 9,8 млрд дол. і погіршилось на 3,5 млрд дол. [2].

З огляду на складність умов зовнішніх ринків вітчизняні підприємства, які ведуть експортно-імпорتنу діяльність, вимушені для підвищення її ефективності шукати резерви, що обумовлені внутрішнім середовищем підприємства. Тому проблеми діагностики впливу факторів внутрішнього середовища, а саме: виробничих та фінансових, на ефективність експортно-імпоротної діяльності на підприємстві потребують першочергового вирішення, що і актуалізує тему даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Науковим підґрунтям вирішення даної проблеми є результати досліджень економістів за такими напрямками, як формування теоретичних та методичних засад управління експортно-імпортним потенціалом, експортно-імпоротної діяльності підприємства, а саме Спіридон Прелей (Spiridon Pralea, 2012) [3], Манх Куанг Дан (Minh Quang Dao, 2014) [4], Кук С, Ватсон П (Cooke, S., & Watson, P., 2011) [5], Стоян М., Райп, Райп Дж. (Stoian, M., Rialp, A., & Rialp, J., 2012) [6], Драгхечу (Draghescu, F., 2015) [7] та інші. Аналіз робіт вітчизняних вчених та практиків з проблем зовнішньоекономічної діяльності, зокрема експортно-імпоротної діяльності показав, що систематизації факторів, які впливають на рівень цієї діяльності присвячено багато робіт, зокрема А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, В. В. Юхименко [8], В.П. Андришин [9], А. Дунської [10], І. О. Баранніка [11], Л.М. Малярець [12], О. Г. Мельник [13], Л.Д. Чалапко (Калник) [14], О. В. Шкурупія [15] та інші. Вчені пропонують різні ознаки систематизації цих факторів, але проблемам визначення впливу цих факторів не достатньо приділяється уваги, оскільки залишається недосконалим його інформаційно-аналітичне забезпечення.

Метою статті є розробка інформаційно-аналітичного забезпечення здійснення діагностики впливу виробничо-фінансових факторів на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства.

Діагностика в системі управління ефективністю експортно-імпоротної діяльності реалізується завдяки її основним функціям, до складу яких входить: ідентифікація ознак та загального рівня ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства; встановлення причин відхилень досягнутих рівнів показників діагностики від еталонних на основі аналізу впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища; розроблення заходів щодо усунення відхилень; контроль за збереженням допустимих норм відхилень для нормального стану експортно-імпоротної діяльності підприємства; розроблення організаційних заходів щодо недопущення можливих збоїв нормального стану функціонування та розвитку підприємства на внутрішніх та зовнішніх ринках [16]. Однією із важливих функцій діагностики ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства є встановлення причинно-наслідкових взаємо-

зв'язків в процесі формування та підвищення її рівня. Отже, встановлення правильного діагнозу впливу виробничо-фінансових факторів на ефективність експортно-імпоротної діяльності (ЕІД) слід розробити когнітивну карту, яка б містила фактори, рівні цієї ефективності, їх взаємозв'язки, що виражаються кількісно та якісно.

Виклад основного матеріалу дослідження

Фактори внутрішнього середовища описуються показниками, які найчастіше систематизуються в двох аспектах, а саме фактори виробництва та фінансів [4, 10]. До показників, що відображають виробничі фактори, відносяться такі показники, як фондovіддача (q_1), витрати на оплату праці (q_2), ресурсovіддача (q_3), коефіцієнт оборотності виробничих запасів (q_4), коефіцієнт зносу основних засобів (q_5), період одного обороту запасів (q_6), витрати на 1 грн продукції (q_7), коефіцієнт оборотності готової продукції (q_8), тривалість операційного циклу (q_9), середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (q_{10}), коефіцієнт звільнення кадрів (q_{11}). До показників фінансових факторів рекомендується віднести такі показники: коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (z_1), коефіцієнт оборотності власного капіталу (z_2), коефіцієнт поточної ліквідності (z_3), коефіцієнт абсолютної ліквідності (z_4), коефіцієнт швидкої ліквідності (z_5), коефіцієнт маневреності власного капіталу (z_6), коефіцієнт концентрації позикового капіталу (z_7), коефіцієнт фінансової автономії (z_8), коефіцієнт фінансової стійкості (z_9), коефіцієнт мобільності активів (z_{10}), період окупності активів (z_{11}), коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (z_{12}), строк погашення дебіторської заборгованості (z_{13}), коефіцієнт реінвестування (z_{14}). Ці показники є інформаційним підґрунтям для розроблення когнітивної карти діагностики впливу виробничих та фінансових факторів внутрішнього середовища на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства, яка кількісно визначається інтегральним показником рівня ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства та інтегральним показником структурної динаміки ефективності цієї діяльності [17].

Для встановлення впливу виробничих та фінансових факторів на загальний рівень ефективності експортно-імпоротної діяльності підприємства (I_p) та структурну динаміку цієї ефективності (I_s) спочатку слід обчислити парні коефіцієнти кореляції факторів з цими інтегральними показниками. Для демонстрації змісту інформаційно-аналітичного забезпечення діагностики впливу факторів на ефективність експортно-імпоротної діяльності розглянемо його формування на статистичних даних ПАТ «Турбоатом» [18]. Спочатку були відібрані фактори, у яких коефіцієнт парної кореляції з

інтегральними показниками більший ніж 0,4. Так згідно рівня та значущості парних коефіцієнтів кореляції на загальний рівень ефективності та ЕІД ПАТ «Турбоатом» впливають такі фактори: фондоддача, ресурсоддача, коефіцієнт зносу основних засобів, витрати на 1 грн продукції, коефіцієнт оборотності готової продукції, коефіцієнт звільнення кадрів, а також: коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт мобільності активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, строк погашення дебіторської заборгованості. На структурну динаміку ефективності ЕІД ПАТ «Турбоатом» впливають такі фактори: фондоддача, ресурсоддача, коефіцієнт зносу основних засобів, витрати на 1 грн продукції, а також коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт мобільності активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, строк погашення дебіторської заборгованості. Отже виявилось, що існують системні фактори, які впливають на ефективність ЕІД підприємства, це фондоддача, ресурсоддача, коефіцієнт зносу основних засобів, витрати на 1 грн продукції, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт мобільності активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, строк погашення дебіторської заборгованості.

Далі для виявлення латентних першопричини, що і формують відповідний стан ефективності ЕІД підприємства слід обчислити факторний аналіз, який дозволить виявити ті латентні механізми, що відбуваються на підприємстві та обумовлюють відповідний стан ефективності. В результаті обчислення маємо такі рівняння латентних факторів загального рівня ефективності ЕІДП:

$$F_{q1}^{lp} = -0,924q_1 - 0,919q_3 + 0,56q_5 - 0,016q_7 + 0,811q_8 + 0,763q_{11}$$

$$F_{q2}^{lp} = -0,33q_1 + 0,193q_3 + 0,587q_5 - 0,945q_7 + 0,537q_8 + 0,544q_{11};$$

ці фактори пояснюють на 86,981% змінення значень виробничих факторів;

$$F_{z2}^{lp} = -0,69z_1 + 0,875z_3 + 0,949z_5 + 0,728z_{10} + 0,972z_{12} - 0,934z_{13},$$

цей фактор на 74,84% пояснює змінення значень фінансових факторів. На основі аналізу рейтингу факторних навантажень кожного показника визначаємо, що першим латентним виробничим фактором загальної ефективності ЕІД на підприємстві є неефективне використання ресурсів на підприємстві, другим – застарілі основні фонди, третім – підвищення рівня управління активами підприємства з метою зниження оборотності дебіторської заборгованості.

За проведеними аналогічними обчисленнями рівнянь латентних факторів структурної динаміки ефективності ЕІДП маємо:

$$F_1^{ls} = 0,9q_1 + 0,926q_3 - 0,593q_5 - 0,046q_7;$$

$$F_2^{ls} = 0,366q_1 - 0,149q_3 - 0,673q_5 + 0,929q_7;$$

ці фактори пояснюють на 87,368% змінення значень виробничих факторів;

$F^{ls} = 0,953z_3 + 0,916z_4 + 0,96z_5 + 0,714z_{10} + 0,986z_{12} - 0,857z_{13}$ цей фактор на 81,403% пояснює змінення значень фінансових факторів. На основі рейтингу факторних навантажень частинних показників визначаємо, що першим латентним виробничим фактором структурної динаміки ефективності ЕІД ПАТ «Турбоатом» є підвищення використання виробничих потужностей, другим – раціональність витрат на виробництво продукції, третім – підвищення рівня управління активами підприємства з метою підвищення абсолютної ліквідності.

Для оцінки залежності ефективності від кожного латентного виробничого та фінансового фактора внутрішнього середовища слід обчислити регресійні моделі. Отже, парні лінійні регресійні залежності ефективності ЕІД підприємства від латентних виробничо-фінансових факторів внутрішнього середовища мають вигляд:

$$I_p = 0,502 - 0,024F_{q1}^{lp}, R^2 = 0,379, F = 3,06,$$

$$I_p = 0,502 - 0,038F_{q2}^{lp}, R^2 = 0,423, F = 3,67,$$

$$I_p = 0,502 + 0,024F_z^{lp}, R^2 = 0,61, F = 7,84,$$

де R^2 – коефіцієнт детермінації, F – обчислене значення критерія Фішера. Обчислені регресійні моделі статистично якісні, про що свідчать значення критерія Фішера та коефіцієнта детермінації. Отже, загальна ефективність ЕІД на підприємстві зростає, перш за все, при зменшенні рівня впливу негативних виробничих факторів: неефективного використання ресурсів на підприємстві на 0,1 ефективність зростає на 0,0024; рівня застарілих основних фондів на 0,1 загальна ефективність зростає на 0,0038. При цьому підвищення рівня управління активами підприємства на 0,1 призведе на підвищення ефективності ЕІД на 0,0024.

Парні лінійні регресійні залежності структурної динаміки ефективності ЕІДП від латентних факторів внутрішнього середовища мають вигляд:

$$I_s = 0,278 + 0,015F_{q1}^{ls}, R^2 = 0,345, F = 2,64,$$

$$I_s = 0,279 - 0,0004F_{q2}^{ls}, R^2 = 0,001,$$

$$I_s = 0,279 + 0,0103F_z^{ls}, R^2 = 0,851, F = 28,48.$$

Обчислення показали, статистично якісними є регресійні моделі залежності структурної динаміки ефективності ЕІДП від латентного першого виробничого фактору (підвищення використання виробничих потужностей) та від фінансового фактору (підвищення рівня управління активами підприємства), і не значущою виявилась залежність від другого виробничого фактору.

Такий вплив виробничих та фінансових факторів на ефективність ЕІД на підприємстві пояснюється особливостями здійснення виробничої та фінансової діяльності.

Підприємство закуповує металопрокат на металургійних підприємствах України, а саме: ПАТ «МК «Азовсталь» (м. Маріуполь, Україна), ПАТ «ММК ім. Ілліча» (м. Маріуполь, Україна), ПАТ «Дніпрспецсталь» (м. Запоріжжя, Україна),

підприємства Італії, Франції; напівфабрикати (сталі литво, поковки) – ПАТ «Енергомаш-спецсталь» (м. Краматорськ, Україна), ПАТ «Новокраматорський машинобудівний завод» (м.

Краматорськ, Україна), підприємствах Італії; штамповані заготовки лопаток – на підприємствах Чехії та Італії, оскільки в нашій країні відсутня відповідна сировинна та виробнича база.

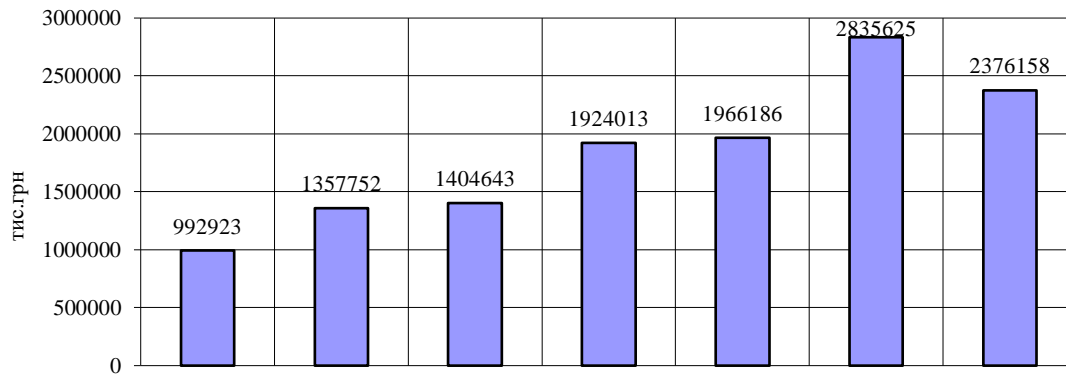

Рис. 1. Дохід від реалізації продукції підприємства ПАТ «Турбоатом»
Джерело: складено автором за матеріалами [18]

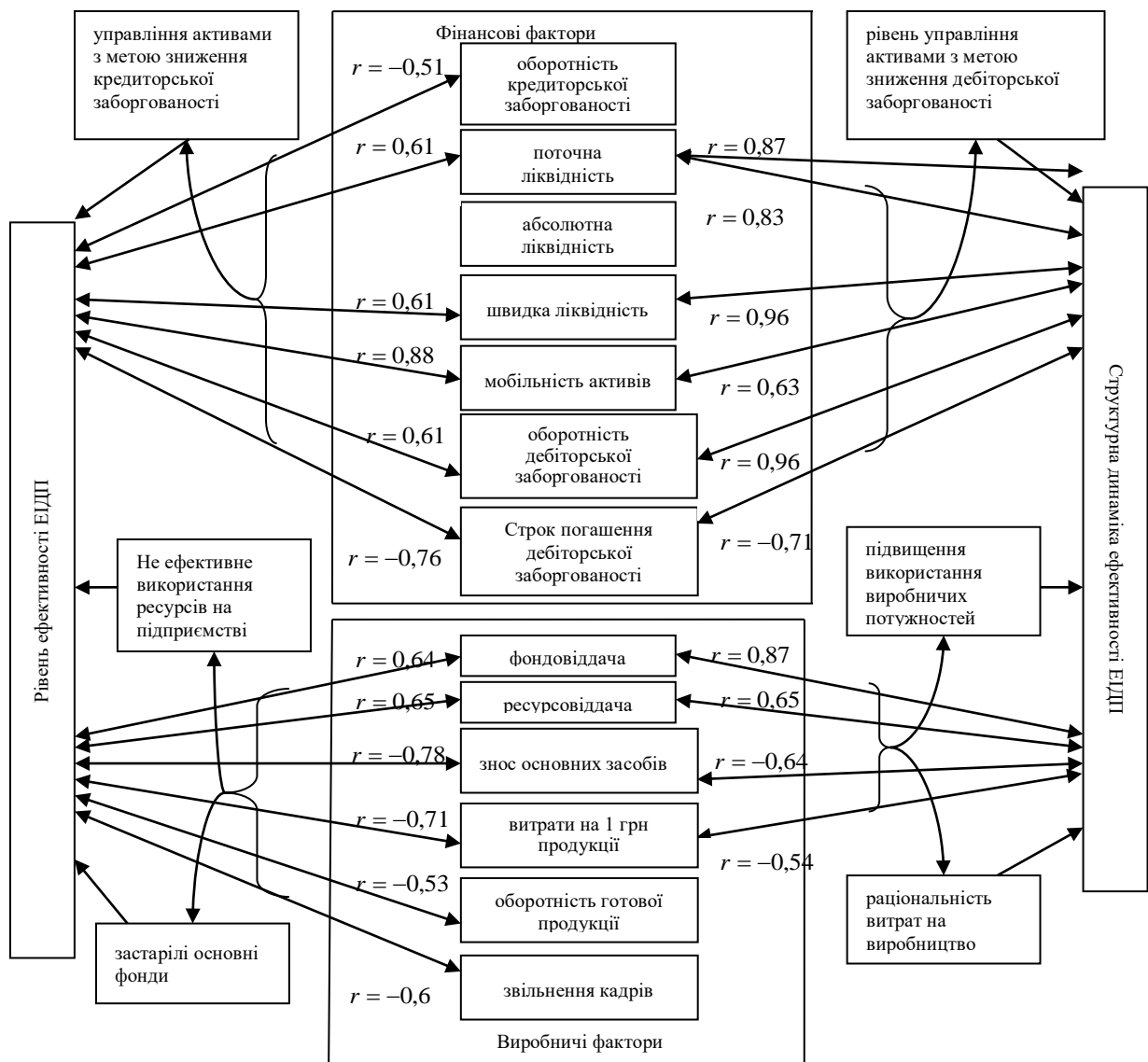

Рис. 2. Когнітивна карта впливу виробничих та фінансових факторів внутрішнього середовища підприємства на ефективність ЕІД ПАТ «Турбоатом»
Джерело: власна розробка автора

У зв'язку зі складною економічною ситуацією в країні, зростанням курсу іноземних валют, подорожчанням енергоносіїв протягом 2017 року зросли ціни (на 10-40%) на майже всі матеріали, заготовки, сировину, комплектуючі вироби та допоміжні матеріали, що закуповує підприємство.

Проте слід відмітити, що на підприємстві здійснювалось введення в експлуатацію нових основних засобів (з обліком МНМА): 2013 р. – 37 844 тис. грн. 2014 р. – 34 377 тис. грн. 2015 р. – 64 540 тис. грн. 2016 р. – 54 072 тис. грн. 2017 р. – 21 874 тис. грн., разом: – 212 707 тис. грн.; це – прилади, енергетичне обладнання, технологічне обладнання, обчислювальна техніка, тощо. Але протягом 2013-2017 років операції з реалізації основних засобів не здійснювались. В 2017 році найбільш вагомими інвестиції заплановано виконати для подальшого розвитку діючих виробництв. Це придбання нового та ремонт та модернізація існуючого обладнання, забезпечення робочих місць засобами технологічного оснащення. У тому числі основні з них: – придбання нового обладнання для основного та допоміжного виробництв – 11,7 млн. грн.; – проведення капітального ремонту та модернізації існуючого обладнання – 28,4 млн. грн.; – та ін. Ці заходи фінансуються за рахунок власних засобів підприємства [18].

Підприємство тільки на половину використовує свої потужності, про це свідчить коефіцієнт використання середньорічної виробничої потужності підприємства у 2017 році склав 56,1%. Утримання активів відбувається за рахунок власних коштів підприємства. Щодо ступеня фізичного зносу основних засобів, то він становить 58%; ступінь морального зносу – 40%; – ступінь механізації та автоматизації виробництва – 67%.

Слід відмітити, що на підприємстві за останні декілька років зросли витрати. Це пояснюється великими замовленнями на виробництво продукції, оскільки, як відомо, підприємство виграло декілька тендерів на виробництво турбін.

На підприємстві зменшується операційна рентабельність продажів, проте дохід від реалізації продукції загалом збільшується (рис. 1).

Для підвищення ефективності ЕІД підприємство має реалізувати стратегію лідерства за витратами на основі постійного зменшення витрат на виробництво і збут продукції. Для проникнення на нові ринки підприємство має реалізувати стратегію прямого експорту, а також стратегію непрямого експорту. Якщо

підприємство вирішить застосовувати стратегію прямого експорту, то йому необхідно буде створювати експортний відділ для роботи на зовнішніх ринках або використовувати власних торгових представників для пошуку зарубіжних клієнтів або створення закордонних відділів продажів чи дочірних підприємств [11].

Отже, когнітивна карта впливу виробничих та фінансових факторів внутрішнього середовища на ефективність ЕІД на підприємстві представлена на рис. 2.

На основі цієї когнітивної карти підприємству має змогу розробляти управлінські заходи щодо підвищення ефективності своєї експортно-імпоротної діяльності. Першочерговими заходами мають бути: розширення зарубіжних ринків збуту, зміцнення двосторонніх зв'язків, пошуку нових контактів в усіх напрямках діяльності. Також підприємство має працювати над поліпшенням конструктивних особливостей турбін, поліпшенням їх надійності, підвищення конкурентоспроможності на зовнішньому ринку, а також на поліпшення технології виготовлення турбінного обладнання, підвищення її якості.

Висновки

Отже, розроблення когнітивної карти впливу виробничих та фінансових факторів внутрішнього середовища підприємства на ефективність ЕІД підприємства доцільно здійснювати в такій послідовності етапів: 1) систематизація показників, що визначають фактори впливу; 2) обчислення інтегральних показників рівня ефективності та структурної динаміки цієї ефективності; 3) обчислення кореляційних взаємозв'язків; 4) виявлення латентних виробничих та фінансових факторів внутрішнього середовища; 5) визначення залежності рівня ефективності та структурної динаміки цієї ефективності від латентних факторів; 6) встановлення причинно-наслідкових взаємозв'язків між факторами та показниками; 7) детальний аналіз причинно-наслідкових взаємозв'язків між факторами та показниками для встановлення діагнозу. Перевагами пропонованої технології розроблення когнітивної карти є забезпечення об'єктивного діагнозу впливу виробничих та фінансових факторів внутрішнього середовища підприємства на ефективність ЕІД, що в свою чергу, забезпечує об'єктивність управлінських заходів щодо підвищення ефективності цієї діяльності.

Abstract

The complexity of modern conditions of export-import activity of domestic industrial enterprises negatively affects its efficiency. This is confirmed by the macroeconomic indicators of official statistics. Given the complexity of the conditions of foreign markets, domestic enterprises that conduct export and import activities, forced to increase its efficiency, look for reserves that are due to the internal environment of the enterprise. Therefore, the problems of diagnosing the influence of factors of the internal environment, namely: production and financial, on the effectiveness of export and import activities in the company need a priority solution, which also actualizes the subject of this study. The analysis of specialists' work on the problems of export-import activity shows that the diagnosis and determination of the influence of production and financial factors on the

effectiveness of this activity is not given sufficient attention, as its information and analytical support remains inadequate. The purpose of the article is to develop information and analytical support for the diagnosis of the influence of production and financial factors on the efficiency of the export and import activities of the enterprise.

Since one of the important functions of diagnosing the effectiveness of the export-import activity of an enterprise is the establishment of causal relationships in the process of formation and raising its level, it is advisable to develop a cognitive map that would contain factors, levels of this efficiency, their interrelations, expressed quantitatively and qualitatively, it contributes to the objectivity of the diagnosis. The analysis of experts on the problems of analysis and management of the efficiency of export and import activities of the enterprise showed that the indicators reflecting the factors of the internal environment of the company should be systematized on two grounds: production factors and financial factors.

Список літератури:

1. Гринько П.О. Діагностика факторів зовнішнього середовища, які впливають на розвиток експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств / П.О. Гринько // Бізнес Інформ. – 2018. – №8. – С. 51-56.
2. Тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України. Електронні документи Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?Lang=uk-UA&id=354d699d-4648-4112-a81a919a80555fb7&tag=TendentsiiRozvitkuZovnishnoiTorgivliUkraini>.
3. Pralea, S. (2012). References Of The New Theory Of Trade And Economic Growth. CES Working Papers, 4(4), P. 824-836.
4. Minh Quang Dao, M. (2014). Exports, imports, government consumption and economic growth in upper-middle income countries. Progress in Development Studies, 14(2), P. 197-204.
5. Cooke, S., & Watson, P. (2011). A Comparison of Regional Export Enhancement and Import Substitution Economic Development Strategies. Journal of Regional Analysis and Policy, 41(1), P. 201-215.
6. Stoian, M., Rialp, A., & Rialp, J. (2012). International marketing strategy and export performance in Spanish SMEs: a contingency approach. International Journal of Entrepreneurship and Small Business, vol. 15(2), P. 213-236.
7. Draghescu, F. (2015). The Analysis Of Flat Glass Exports For Romania Using The Gravity Model. Annals of Faculty of Economics, 1(1), P. 1224-1235.
8. Стратегія посткризисного розвитку внешнеекономічного сектора України: монографія / А.А. Мазараки, Т.М. Мельник, В.В. Юхименко и др.; за общ. ред. А.А. Мазараки. – К.: Киев. нац. торг.-экон. ун-т, 2014. – 660 с.
9. Андришин В.П. Фактори ефективності експортної діяльності підприємства // Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 5. Частина 2. 2014. – С. 11-14.
10. Дунська А. Експортно-імпортна діяльність України // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. № 3. – 2016. – С. 36-46.
11. Бараннік І.О. Моніторинг факторів зовнішнього середовища промислового підприємства / І.О. Бараннік, О.В. Міненкова // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (Харків, 24-25 березня 2016 р.). – Харків: Вид-во «НТМТ», 2016. – С. 337-338.
12. Malyarets L., Draskovi M., Proskurnina N., Dorokhov O., Vovk V. Analytical support for forming the strategy of export-import activity development of enterprises in Ukraine // Problems and Perspectives in Management, Volume 16, Issue 3, 2018, P. 423-431.
13. Мельник О.Г. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства / О.Г. Мельник, Ю.Л. Логвиненко // Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>.
14. Чалапко (Калник) Л.Д. Експортний потенціал України: проблеми і перспективи реалізації. Л.Д. Чалапко (Калник), Л.А. Перетятко, С.І. Козак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип 26.6. – С. 247-253.
15. Шкурупій О.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посібн. / О.В. Шкурупій, В.В. Гончаренко, І.А. Артеменко та ін. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
16. Гринько П.О. Змістовне наповнення діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємства. Матеріали Міжнародної наукової конференції. «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця»: тези доповідей, 1-2 червня 2017 р. – Х.: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2017. – 463 с.
17. Малярець Л.М. Вирішення проблем багатокритеріальності в економіці. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та

практика» (Харків, 29-30 березня 2018 р.). – Харків: Видавець ФОП Панов А.М., 2018. – С. 399-401.

18. ПАТ «Турбоатом». Режим доступу: <http://www.turboatom.com.ua/>.

References:

1. Grynko, P.O. (2018). Diagnostics of environmental factors that influence the development of export-import activities of industrial enterprises. *Biznes Inform*, 8, 51-56 [in Ukrainian].
2. Trends in the development of foreign trade in Ukraine. Electronic documents of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. Retrieved from: <http://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Pralea, S. (2012). References Of The New Theory Of Trade And Economic Growth. *CES Working Papers*, 4(4), 824-836 [in English].
4. Minh, Quang Dao, M. (2014). Exports, imports, government consumption and economic growth in upper-middle income countries. *Progress in Development Studies*, 14(2), 197-204 [in English].
5. Cooke, S., & Watson, P. (2011). A Comparison of Regional Export Enhancement and Import Substitution Economic Development Strategies. *Journal of Regional Analysis and Policy*, 41(1), 201-215 [in English].
6. Stoian, M., Rialp, A., & Rialp, J. (2012). International marketing strategy and export performance in Spanish SMEs: a contingency approach. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, vol. 15(2), 213-236 [in English].
7. Draghescu, F. (2015). The Analysis Of Flat Glass Exports For Romania Using The Gravity Model. *Annals of Faculty of Economics*, 1(1), 1224-1235 [in English].
8. Mazaraki, A.A., Melnik, T.M., Yuhimenko, V.V. (2014). The strategy of post-crisis development of the foreign economic sector of Ukraine: a monograph. *Kiev. Nats. Torg-ekon. univ.* [in Ukrainian].
9. Andrishin, V.P. (2014). Factors of efficiency of export activity of the enterprise. *Naukovui visnuk Hersonskogo derzhavnogo universitetu*, 5(2) [in Ukrainian] [in English].
10. Dunska, A. (2016). Export-import activity of Ukraine. *Zovnishnya torgivlya; ekonomika, finansu, pravo*, 3, 36-46 [in Ukrainian].
11. Barannik, I.O., Minenkova, O.V. (2016). Monitoring of the environmental factors of the industrial enterprise. *Materialu mizhnarodnoi naykovo-praktuchnoi konferentsii "Sychasni problemu upravlinnya pidpruyamstvam; teoriya i praktika"*. Kharkiv. (pp. 337-338) [in Ukrainian].
12. Malyarets, L., Draskovi, M., Proskurnina, N., Dorokhov, O., Vovk, V. (2018). Analytical support for forming the strategy of export-import activity development of enterprises in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 16(3), 423-431 [in Ukrainian].
13. Melnik, O.G., Logvinenko, Y.L. (2017). Indicators for assessing the effectiveness of the enterprise's foreign economic activity. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. *Rezhim dostupu: http://ena.lp.edu.ua* [in Ukrainian].
14. Chalapko, (Kalnik) L.D., Peretyatko, L.A., Kozak, S.I. (2016). Export potential of Ukraine: problems and prospects of realization. *Naukovui visnuk NLTU Ukrainy*, 26(6), 247-253 [in Ukrainian].
15. Shkurupiy, O.V., Goncharenko, V.V., Artemenko, I.A. at all. (2012). *Foreign economic activity of the enterprise: teaching. manuals*, Kiev [in Ukrainian].
16. Grinko, P.O. (2017) A meaningful filling of the diagnostics of the export-import activity of the enterprise. *Materialu mizhnarodnoi naykovo konferentsii "Ekomicnuyi rozvitok I spadshina Semena Kuzneta"* Khakiv. *KhNEU im. Semena Kuzneta*, (pp.47-50) [in Ukrainian].
17. Malyarets, L.M. (2018). Solving the problems of multicriteria in the economy. *Materialu Mizhnarodnoi naykovo-praktuchnoi konferentsii "Sychasni problemu upravlinnya pidpruyamstvam; teoriya i praktika"*, Kharkiv, (pp. 399-401) [in Ukrainian].
18. PJSC "Turboatom". Retrieved from: <http://www.turboatom.com.ua/> [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Гринько П. О. Діагностика впливу виробничо-фінансових факторів на ефективність експортно-імпоротної діяльності підприємства / П. О. Гринько // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2018. – № 4 (38). – С. 83-89. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No4/83.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.2650987.

Reference a Journal Article:

Grynko P. O. Diagnostics of influence of production-financial factors on the efficiency of export-import activity of the enterprise / P. O. Grynko // *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2018. – № 4 (38). – P. 83-89. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No4/83.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.2650987.

